

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра управління державними і корпоративними фінансами

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до контрольної роботи з дисципліни
«РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ»

Харків 2022

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри управління державними і корпоративними фінансами 03 лютого 2022 р., протокол № 9.

Рекомендуються для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня.

Укладач

доц. О. М. Тройнікова

Рецензент

доц. М. В. Бормотова

ЗМІСТ

Вступ	4
Методичні вказівки до виконання контрольної роботи	5
Завдання до контрольної роботи	6
1 Теоретична частина	6
2 Практична частина	21
Перелік питань до іспиту	25
Вимоги до захисту та оформлення контрольної роботи	26
Список літератури	27
Додаток А	28

ВСТУП

Ринок цінних паперів є складною організаційно-економічною системою взаємодії багаточисельних учасників стосовно обігу цінних паперів, особливим сегментом фінансового ринку, на якому складаються відносини з приводу купівлі-продажу спеціальних документів (цінних паперів), які мають свою вартість, вільно обертаються і засвідчують відносини співволодіння, займу і похідні від них між тими, хто залучає ресурси, випускаючи цінні папери (емітентами), і тими, хто їх купує (інвесторами), опосередкований, як правило, участю особливих суб'єктів підприємницької діяльності – фінансових посередників.

Курс «Ринок цінних паперів» дозволяє зрозуміти сутність, структуру і функції ринку цінних паперів, правила ринкової взаємодії емітентів, інвесторів і фінансових посередників, опанувати методичні підходи до розрахунку і оцінювання економіко-статистичних показників та індикаторів фондового ринку.

Метою дисципліни є підготовка фахівців, які володіють фаховими навичками у сфері функціонування ринку цінних паперів.

Завданням курсу є вивчення змісту і основних можливостей фінансових інструментів на ринку цінних паперів.

Однією з компетенцій майбутніх фахівців, що вивчаються за освітньою програмою «Управління фінансами та трейдинг на світових фінансових ринках» є формування світогляду здобувача вищої освіти у сфері цінних паперів, здатність до діагностики стану фінансових систем. Виконання контрольної роботи сприятиме формуванню у студентів знань з теоретичних основ функціонування ринку цінних паперів разом з розвитком відповідних навичок.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни «Ринок цінних паперів» є важливим елементом навчального процесу, передбачена навчальним планом і виконується здобувачами вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою «Управління фінансами та трейдинг на світових фінансових ринках» на базі знань, отриманих у результаті вивчення курсу та інших спеціальних дисциплін і літератури.

Контрольна робота є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом, поглиблення знань, особливо окремих тем з огляду на їхню практичну спрямованість. Контрольна робота з курсу «Ринок цінних паперів» складається з теоретичної та практичної частин.

У теоретичній частині здобувачі вищої освіти повинні дати відповідь на два питання з теорії ринку цінних паперів і вибрати правильну відповідь на десять запропонованих згідно з варіантом тестових завдань.

У практичній частині необхідно виконати ситуаційні вправи. При виконанні необхідно визначити основні тенденції ситуації, що досліджується, і сформулювати висновки.

Контрольна робота виконується за варіантами. Номер варіанта обирають за останньою цифрою залікової книжки. Контрольну роботу слід оформляти відповідно до діючих норм і стандартів. У роботі має бути перелік використаних джерел. Робота може бути виконана та оформлена за допомогою ПЕОМ. На титульному аркуші вказуються назва дисципліни, факультет, курс, група, прізвище й ініціали здобувача вищої освіти, його шифр, а також номер варіанта, обраного відповідно до шифру. На останній сторінці роботи необхідно подати список використаних джерел, особистий підпис здобувача вищої освіти, дату виконання роботи. Робота має бути не більше 15 сторінок.

ЗАВДАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Теоретична частина

У теоретичній частині необхідно за варіантом розкрити два теоретичних питання та вибрати правильну відповідь на десять запропонованих тестових завдань. Обсяг відповіді на кожне теоретичне питання має складати 1-2 сторінки формату А4 комп'ютерного набору шрифтом Times New Roman 14 кеглем через 1,5 інтервала.

ВАРІАНТ 1

- 1 Структура фінансового ринку.
- 2 Властивості акцій. Їхні характеристика та класифікація.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 1; 10; 20; 30; 40.

ВАРІАНТ 2

- 1 Структура ринку цінних паперів.
- 2 Властивості облігацій. Їхні характеристика та класифікація.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 2; 11; 21; 31; 41.

ВАРІАНТ 3

- 1 Форми організації торгівлі цінними паперами.
- 2 Державні цінні папери. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 3; 12; 22; 32; 42.

ВАРІАНТ 4

- 1 Ринок акцій.
- 2 Інвестиційні сертифікати. Їхні характеристика та класифікація.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 4; 13; 23; 33; 43.

ВАРІАНТ 5

- 1 Ринок облігацій.
- 2 Властивості облігацій внутрішніх місцевих позик. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 5; 14; 24; 34; 44.

ВАРІАНТ 6

- 1 Ринок векселів.
- 2 Властивості форвардних контрактів. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 6; 15; 25; 35; 45.

ВАРІАНТ 7

- 1 Учасники ринку цінних паперів.
- 2 Властивості опціонів. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 7; 16; 26; 36; 46.

ВАРІАНТ 8

- 1 Особливості ринку цінних паперів України.
- 2 Властивості ф'ючерсів. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 8; 17; 27; 37; 47.

ВАРІАНТ 9

- 1 Державне регулювання ринку цінних паперів.
- 2 Властивості свопів. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 9; 18; 28; 38; 48.

ВАРІАНТ 10

- 1 Структура ринку деривативів.
- 2 Властивості акцій іноземних інвесторів. Їхні особливості.
- 3 Обрати правильну відповідь на тестові завдання 19; 29; 39; 49; 50.

Тестові завдання

1 Ринок цінних паперів – це:

- 1) сукупність ринків, інститутів та інструментів, які використовуються для здійснення фінансових операцій;
- 2) ринок, на якому торгують специфічним товаром – цінними паперами;
- 3) забезпечення проведення конкретної операції з переміщення грошових коштів;
- 4) організації, які акумулюють кошти інвесторів і надають їх населенню і компаніям, які потребують грошових коштів.

2 Фінансові посередники – це:

- 1) це сукупність ринків, інститутів та інструментів, які використовуються для здійснення фінансових операцій;
- 2) система економічних відносин, що виникають між учасниками ринку з приводу надання зберігачами тимчасово вільних грошових коштів користувачам за плату;
- 3) організації, які акумулюють кошти інвесторів і надають їх населенню і компаніям, які потребують грошових коштів;
- 4) нема правильної відповіді.

3 Основними постачальниками грошових коштів на фінансовий ринок є:

- 1) дві групи: населення і компанії (підприємства, організації), у яких є вільні грошові кошти;
- 2) структури, яким їх бракує, – це можуть бути і населення, і підприємства, і держава;
- 3) організації, які акумулюють кошти інвесторів і надають їх населенню і компаніям, які потребують грошових коштів;
- 4) нема правильної відповіді.

4 Споживачами грошових коштів є:

- 1) дві групи: населення і компанії (підприємства, організації), у яких є вільні грошові кошти;
- 2) структури, яким їх бракує, – це можуть бути і населення, і підприємства, і держава;
- 3) організації, які акумулюють кошти інвесторів і надають їх населенню і компаніям, які потребують грошових коштів;

4) нема правильної відповіді.

5 Банк є:

- 1) фінансовим інструментом;
- 2) фінансовим ринком;
- 3) фінансовим посередником;
- 4) нема правильної відповіді.

6 Виступаючи в ролі фінансового посередника, банк виконує такі функції:

1) залучає на депозитні вклади дрібні суми численних вкладників, у результаті чого банк стає володарем значних за обсягами фінансових ресурсів. Наслідком цього є перетворення дрібних сум у великі інвестиційні ресурси, які становлять інтерес для підприємств;

2) перетворює короткострокові заощадження в довгострокові. Це забезпечується тим, що короткострокові депозити об'єднуються разом, утворюючи пул депозитів, який постійно відтворюється;

3) видаючи підприємствам кредити, банки ретельно аналізують інвестиційні проєкти, оцінюють ризики і очікувану прибутковість за кожним проєктом і, лише переконавшись, що ризики мінімальні, кредитують компанії;

4) всі відповіді правильні.

7 Різниця в процентних ставках закладами і кредитами називається банківською:

- 1) маржею;
- 2) фінансовим інструментом;
- 3) акцією;
- 4) облігацією.

8 Популярний серед населення фінансовий інструмент:

- 1) банківський депозит;
- 2) акція;
- 3) облігація;
- 4) нема правильної відповіді.

9 Недолік банківського депозиту:

- 1) банківський депозит;
- 2) прибутковість за депозитом низька;
- 3) облігація;
- 4) нема правильної відповіді.

10 До фінансового ринку належить:

- 1) грошовий ринок;
- 2) ринок капіталів;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

11 Ринок цінних паперів обслуговує:

- 1) грошовий ринок;
- 2) ринок капіталів;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

12 Ринок цінних паперів – це ринок, на якому торгують специфічним товаром:

- 1) цінними паперами;
- 2) грошима;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

13 Пряме інвестування – це:

- 1) безпосередньо від інвестора до споживача фінансових ресурсів;
- 2) опосередковано через фінансові інститути;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

14 Непряме інвестування - це:

- 1) безпосередньо від інвестора до споживача фінансових ресурсів;
- 2) опосередковано через фінансові інститути;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

15 За організацією торгівлі цінними паперами розрізняють:

- 1) біржовий ринок;
- 2) позабіржовий;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

16 Біржовий ринок – це:

- 1) організований ринок цінних паперів, на якому операції з купівлі-продажу цінних паперів здійснюються на біржі в суворій відповідності зі встановленими правилами;
- 2) ринок, на якому операції купівлі-продажу цінних паперів здійснюються поза приміщенням біржі;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

17 Позабіржовий ринок – це:

- 1) організований ринок цінних паперів, на якому операції з купівлі-продажу цінних паперів здійснюються на біржі в суворій відповідності зі встановленими правилами;
- 2) ринок, на якому операції купівлі-продажу цінних паперів здійснюються поза приміщенням біржі;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

18 Організований позабіржовий ринок - це:

- 1) позабіржовий ринок, який характеризується відсутністю строгих правил здійснення операцій з цінними паперами, високим ступенем ризику, великою кількістю шахрайських операцій;
- 2) ринок, заснований на сучасних комп'ютерних системах зв'язку, які забезпечують здійснення операцій з купівлі-продажу цінних паперів за жорстко формалізованими нормами, обов'язковими для учасників певного ринку;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) нема правильної відповіді.

19 Неорганізований або вуличний ринок – це:

- 1) позабіржовий ринок, який характеризується відсутністю строгих правил здійснення операцій з цінними паперами, високим ступенем ризику, великою кількістю шахрайських операцій;

2) ринок на якому операції купівлі-продажу цінних паперів здійснюється поза приміщенням біржі;

3) організований ринок цінних паперів, на якому операції з купівлі-продажу цінних паперів здійснюються на біржі в суворій відповідності зі встановленими правилами;

4) відповіді 1, 2.

20 Функції ринку цінних паперів:

1) регулююча, інформаційна, контролююча;

2) інформаційна;

3) контролююча;

4) інформаційна, контролююча.

21 Регулююча функція ринку цінних паперів полягає:

1) у сприянні переміщенню капіталу з галузей, що мають тимчасово вільні грошові ресурси, у галузі, що мають потребу у фінансуванні інвестиційних проєктів;

2) здійсненні повсякденного контролю за дотриманням законодавства учасниками ринку;

3) у тому, що показники курсової вартості цінних паперів дають інвесторам інформацію для розміщення їхніх капіталів;

4) відповіді 1, 2.

22 Інформаційна функція ринку цінних паперів полягає:

1) у тому, що показники курсової вартості цінних паперів дають інвесторам інформацію для розміщення їхніх капіталів;

2) сприянні переміщенню капіталу з галузей, що мають тимчасово вільні грошові ресурси, у галузі, що мають потребу у фінансуванні інвестиційних проєктів;

3) здійсненні повсякденного контролю за дотриманням законодавства учасниками ринку;

4) відповіді 2, 3.

23 Контролююча функція ринку цінних паперів полягає:

1) у здійсненні повсякденного контролю за дотриманням законодавства учасниками ринку;

2) сприянні переміщенню капіталу з галузей, що мають тимчасово вільні грошові ресурси, у галузі, що мають потребу у фінансуванні інвестиційних проєктів;

- 3) тому, що показники курсової вартості цінних паперів дають інвесторам інформацію для розміщення їхніх капіталів;
- 4) відповіді 1, 3.

24 Ринок цінних паперів поділяють:

- 1) на первинний ринок;
- 2) вторинний ринок;
- 3) відповіді 1, 2;
- 4) відповіді 1, 3.

25 Емітент цінних паперів – це:

- 1) особа, яка від свого імені випускає цінні папери і приймає на себе виконання обов'язків, визначених умовами їх випуску;
- 2) фізичні та юридичні особи, які придбають цінні папери з метою одержання доходу від вкладених коштів або здобуття відповідних прав;
- 3) юридичні особи;
- 4) відповіді 2, 3.

26 Емітентами цінних паперів можуть бути:

- 1) держава, органи місцевого самоврядування, юридичні особи і в окремих випадках фізичні особи;
- 2) органи місцевого самоврядування;
- 3) юридичні особи;
- 4) відповіді 2, 3.

27 Інвестори цінних паперів - це:

- 1) фізичні та юридичні особи, які придбають цінні папери з метою одержання доходу від вкладених коштів або здобуття відповідних прав;
- 2) особа, яка від свого імені випускає цінні папери і приймає на себе виконання обов'язків, визначених умовами їх випуску;
- 3) юридичні особи;
- 4) відповіді 2, 3.

28 Інвесторами є особи:

- 1) які вкладають свої кошти, майно, майнові та немайнові права, у т. ч. інтелектуальну власність, у цінні папери;

2) особа, яка від свого імені випускає цінні папери і приймає на себе виконання обов'язків, визначених умовами їх випуску;

3) фізичні та юридичні, які придбають цінні папери з метою одержання доходу від вкладених коштів або здобуття відповідних прав;

4) відповіді 2, 3.

29 Акція – документ, що:

1) відображує відносини позики між власником та емітентом, який зобов'язується її викупити у встановлений строк і виплатити певний відсоток;

2) випускаються державою, головною метою емісії державних цінних паперів є запозичення коштів для поповнення бюджету;

3) емісійний цінний папір, що закріплює права її власника (акціонера) на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів, на участь в управлінні акціонерним товариством і на частину майна, що залишається після його ліквідації;

4) усі відповіді правильні.

30 Облігація:

1) гарантує отримання дивідендів незалежно від прибутку;

2) цінний папір, що засвідчує вкладення капіталу, надає право їхнім власникам брати участь в управлінні підприємством, одержанні частини прибутку, що припадає на певну кількість цінних паперів;

3) емісійний цінний папір, що закріплює права її власника (акціонера) на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів, участь в управлінні акціонерним товариством і частину майна, що залишається після його ліквідації;

4) усі відповіді правильні.

31 Дивіденд – це:

1) частина прибутку акціонерного товариства, з якої виплачуються доходи акціонерам (готівкою або акціями);

2) цінний папір, що засвідчує вкладення капіталу, надає право їхнім власникам брати участь в управлінні підприємством, одержанні частини прибутку, що припадає на певну кількість цінних паперів;

3) емісійний цінний папір, що закріплює права її власника (акціонера) на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів, участь в управлінні акціонерним товариством і частину майна, що залишається після його ліквідації;

4) усі відповіді правильні.

32 За строком обігу ринок цінних паперів поділяють:

1) на короткострокові, середньострокові, довгострокові, безстрокові цінні папери;

2) нові випуски цінних паперів, що продаються та купуються вперше;

3) здійснювані обіг протягом свого життєвого циклу попередньо емітовані і розміщені на первинному ринку цінні папери;

4) усі відповіді правильні.

33 За видами цінних паперів ринок цінних паперів поділяють:

1) на ринок акцій, облігацій, векселів, похідних цінних паперів;

2) ринок акцій, облігацій;

3) ринок векселів, похідних цінних паперів;

4) відповіді 1, 2.

34 Акція, з точки зору ринку цінних паперів, – це:

1) цінний папір, що засвідчує вкладення капіталу, надає право їхнім власникам брати участь в управлінні підприємством, одержанні частини прибутку, що припадає на певну кількість цінних паперів;

2) цінний папір, який свідчить про те, що її власник надав позику (гроші) емітенту (хто випустив цінний папір) цього папера;

3) боргова розписка відповідної форми;

4) нема правильної відповіді.

35 Основні властивості, притаманні цінному папері:

- 1) цінний папір свідчить про право власності на капітал (до таких цінних паперів належать акції);
- 2) відображує відносини позики між інвестором (особою, яка купила цей цінний папір) і емітентом (особою, яка здійснила випуск цінних паперів). До такого виду цінних паперів належать облігації, векселі і т. п. ;
- 3) дає право на отримання певного доходу від емітента; цінні папери у вигляді акцій дають право на участь в управлінні акціонерним товариством; дають право на отримання частки в майні підприємства-емітента при його ліквідації;
- 4) усі відповіді правильні.

36 Однією з істотних властивостей цінного папера є:

- 1) свідчення про право власності на капітал (до таких цінних паперів належать акції);
- 2) відображує відносини позики між інвестором (особою, яка купила цінний папір) і емітентом (особою, яка здійснила випуск цінних паперів);
- 3) здатність служити предметом купівлі-продажу на фондовому ринку;
- 4) усі відповіді правильні.

37 Облігація – це:

- 1) цінний папір, що засвідчує вкладення капіталу, надає право їхнім власникам брати участь в управлінні підприємством, одержанні частини прибутку, що припадає на певну кількість цінних паперів;
- 2) цінний папір, який свідчить про те, що її власник надав позику (гроші) емітенту (хто випустив цінний папір) цього папера;
- 3) боргова розписка відповідної форми;
- 4) нема правильної відповіді.

38 Номінальна ціна облігації:

- 1) встановлюється емітентом і визначається як розмір боргового зобов'язання, що надається кожною облігацією її власнику;

2) ціна, за якою облігації випускаються на первинний ринок цінних паперів;

3) ціна, яка складається під впливом співвідношення пропозиції та попиту на ринку облігацій;

4) нема правильної відповіді.

39 Емісійною вважається ціна:

1) що встановлюється емітентом і визначається як розмір боргового зобов'язання, що надається кожною облігацією її власнику;

2) за якою облігації випускаються на первинний ринок цінних паперів;

3) яка складається під впливом співвідношення пропозиції та попиту на ринку облігацій;

4) нема правильної відповіді.

40 Ринкова ціна облігації:

1) встановлюється емітентом і визначається як розмір боргового зобов'язання, що надається кожною облігацією її власнику;

2) за якою облігації випускаються на первинний ринок цінних паперів;

3) яка складається під впливом співвідношення пропозиції та попиту на ринку облігацій ;

4) нема правильної відповіді.

41 Номінальна вартість акції – це:

1) ціна, що встановлюється на момент первинного випуску (розміщення) акцій і обчислюється як результат ділення загальної грошової вартості частини статутного капіталу, що розміщується, на кількість акцій при розміщенні;

2) відношення ринкової вартості до номіналу, що виражається в процентах;

3) ціна, за якою акція реально продається і купується на фондовому ринку;

4) вартість однієї акції у випадку, якби акціонерне товариство підлягало ліквідації в певний момент. Цей вид вартості називають також «книжковою» вартістю, а величина її обчислюється діленням акціонерного капіталу на кількість акцій товариства.

42 Ринкова вартість акції – це:

1) відношення ринкової вартості до номіналу, що виражається в процентах;

2) ціна, за якою акція реально продається і купується на фондовому ринку;

3) вартість однієї акції у випадку, якби акціонерне товариство підлягало ліквідації в певний момент. Цей вид вартості називають також «книжковою» вартістю, а величина її обчислюється діленням акціонерного капіталу на кількість акцій товариства;

4) ціна, що встановлюється на момент первинного випуску (розміщення) акцій і обчислюється як результат ділення загальної грошової вартості частини статутного капіталу, що розміщується, на кількість акцій при розміщенні.

43 Курс акцій – це:

1) відношення ринкової вартості до номіналу, що виражається в процентах;

2) ціна, за якою акція реально продається і купується на фондовому ринку;

3) це вартість однієї акції у випадку, якби акціонерне товариство підлягало ліквідації в певний момент. Цей вид вартості називають також «книжковою» вартістю, а величина її обчислюється діленням акціонерного капіталу на кількість акцій товариства;

4) ціна, що встановлюється на момент первинного випуску (розміщення) акцій і обчислюється як результат ділення загальної грошової вартості частини статутного капіталу, що розміщується, на кількість акцій при розміщенні.

44 Балансова вартість акцій – це:

1) відношення ринкової вартості до номіналу, що виражається в процентах;

2) ціна, за якою акція реально продається і купується на фондовому ринку;

3) вартість однієї акції у випадку, якби акціонерне товариство підлягало ліквідації в певний момент. Цей вид вартості називають також «книжковою» вартістю, а величина її обчислюється діленням акціонерного капіталу на кількість акцій товариства;

4) вартість однієї акції у випадку, якби акціонерне товариство підлягало ліквідації в певний момент. Цей вид вартості називають також «книжковою» вартістю, а величина її обчислюється діленням акціонерного капіталу на кількість акцій товариства.

45 Вексель – це:

1) цінний папір, що засвідчує вкладення капіталу, надає право їхнім власникам брати участь в управлінні підприємством, одержанні частини прибутку, що припадає на певну кількість цінних паперів;

2) цінний папір, який свідчить про те, що її власник надав позику (гроші) емітенту (хто випустив цінний папір) цього папера;

3) боргова розписка відповідної форми;

4) нема правильної відповіді.

46 Фьючерс – це:

1) інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем певних фінансових активів у майбутньому;

2) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) базовий актив у визначений час і на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту;

3) похідний фінансовий інструмент, який засвідчує право придбати (опціон call) або продати (опціон put) у майбутньому базовий актив (цінні папери, товари, валюту) на умовах, визначених на час укладення такого опціону;

4) нема правильної відповіді.

47 Опціон – це:

1) інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем певних фінансових активів у майбутньому;

2) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) базовий актив у визначений час і на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту;

3) похідний фінансовий інструмент, який засвідчує право придбати (опціон call) або продати (опціон put) у майбутньому базовий актив (цінні папери, товари, валюту) на умовах, визначених на час укладення такого опціону;

4) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) базовий актив у певний час і на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін продажу під час укладення такого контракту.

48 Фінансові деривативи – це:

1) інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем певних фінансових активів у майбутньому;

2) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) базовий актив у визначений час і на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту;

3) похідний фінансовий інструмент, який засвідчує право придбати (опціон call) або продати (опціон put) у майбутньому базовий актив (цінні папери, товари, валюту) на умовах, визначених на час укладення такого опціону;

4) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) базовий актив у певний час і на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін продажу під час укладення такого контракту.

49 Своп – це:

1) інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем певних фінансових активів у майбутньому;

2) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) базовий актив у визначений час і на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту;

3) угода про обмін активів, процентних виплат, процентних ставок або інших характеристик, вказаних в угоді, з метою оптимізації структури капіталу компанії і отримання додаткового доходу. Угода між двома учасниками ринку про обмін у майбутньому платежами відповідно до умов угоди;

4) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) базовий актив у певний час і на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін продажу під час укладення такого контракту.

50 Форвардний контакт – це:

- 1) інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем певних фінансових активів у майбутньому;
- 2) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) базовий актив у визначений час і на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту;
- 3) угода про обмін активів, процентних виплат, процентних ставок або інших характеристик, вказаних в угоді, з метою оптимізації структури капіталу компанії і отримання додаткового доходу. Угода між двома учасниками ринку про обмін у майбутньому платежами відповідно до умов угоди;
- 4) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) базовий актив у певний час і на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін продажу під час укладення такого контракту.

2 Практична частина

Ситуаційна вправа 1

Ринок цінних паперів на сьогодні займає все більший сегмент фінансового ринку, незважаючи на те, що знаходиться в стадії розбудови. Останнім часом для нього є характерним високий рівень динамічності.

Сучасним фінансовим процесам притаманне впровадження новітніх фінансових інструментів і технологій, що розширює та формує альтернативу розміщення та залучення фінансових ресурсів поза межами банківських установ і збільшує коло учасників.

З урахуванням вищенаведеного та використовуючи інформаційні джерела (Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>) дослідити ситуацію, яка склалась на ринку цінних паперів, стосовно обраного фінансового інструменту для чого [2, 3, 4]:

- 1) проаналізувати обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі з розподілом за видом фінансового інструменту (таблиця 2.1) протягом січня-грудня поточного року;

2) визначити питому вагу інструменту в загальному обсязі контрактів за рік. Розрахунки занести до таблиці 2.2;

2) визначити динаміку вартості фінансового інструменту. За базу взяти січень поточного року;

3) побудувати графік динаміки. Визначити основні тенденції щодо обраного фінансового інструменту. Сформулювати висновки.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані для виконання ситуаційної справи 1

		Вид фінансового інструменту
Остання цифра шифру студента	0	акції
	1	акції іноземного емітента
	2	інвестиційні сертифікати
	3	облігації підприємств
	4	облігації внутрішніх державних позик
	5	облігація внутрішніх місцевих позик
	6	облігація іноземної держави
	7	облігація внутрішніх місцевих позик
	8	облігація зовнішніх державних позик
	9	акція КІФ

Таблиця 2.2 – Питома вага інструменту в загальному обсязі контрактів за рік

Місяць	Січень	Лютий	Березень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Разом зміна
вартість папера												
питома вага загалом за обсягом						22						

Ситуаційна вправа 2

Серед учасників фінансового ринку розрізняють емітентів та інвесторів. Емітентом цінних паперів визнається особа, яка від свого імені випускає цінні папери і приймає на себе виконання обов'язків, визначених умовами їх випуску.

Емітентами цінних паперів можуть бути держава, органи місцевого самоврядування, юридичні особи і в окремих випадках фізичні особи. Юридичними особами-емітентами в Україні є індивідуальні, приватні, сімейні, державні підприємства, акціонерні товариства та інші суб'єкти підприємницької діяльності.

Випускаючи цінні папери, емітенти залучають інвестиційний капітал для своєї діяльності.

Отримані від продажу цінних паперів кошти держава може використовувати на фінансування поточного бюджетного дефіциту, погашення попередньо розміщених позик, фінансування важливих цільових державних програм. Органи місцевого самоврядування можуть випускати цінні папери для задоволення потреб у фінансуванні витрат місцевих бюджетів і окремих територіальних проєктів. Підприємства шляхом випуску цінних паперів залучають фінансові ресурси для свого розвитку.

Акціонерне товариство є одним із емітентів цінних паперів.

Акціонерним називається товариство, статутний фонд якого поділений на певну кількість акцій однакової номінальної вартості і яке несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законодавством [17].

Акціонерні товариства бувають двох видів:

- відкриті, акції таких товариств можуть вільно обертатися на фондовому ринку;
- закриті, акції яких розподіляються між засновниками.

Законодавством передбачений мінімальний статутний фонд акціонерного товариства в розмірі 1250 мінімальних заробітних плат, визначених на момент створення акціонерного товариства.

Засновниками акціонерного товариства (їх має бути не менше двох) можуть бути як громадяни, так і юридичні особи.

Акціонерне товариство випускає акції на всю величину статутного фонду. Облігації можуть випускатися на суму, що не перевищує 25 % розміру статутного фонду, і тільки після повної оплати всіх акцій.

Слід зауважити, що залежно від виду цінних паперів законодавством визначаються конкретні органи, уповноважені приймати рішення про випуск цих паперів. Наприклад, рішення про випуск акцій приймається засновниками акціонерного товариства (при створенні товариства) або загальними зборами акціонерів (при збільшенні статутного фонду товариства); рішення про випуск облігацій внутрішньої державної позики приймається Кабінетом Міністрів України, а облігацій місцевих позик – місцевими Радами народних депутатів; рішення про випуск довгострокових і середньострокових казначейських зобов'язань приймається Кабінетом Міністрів України, а короткострокових – Міністерством фінансів України; рішення про випуск ощадних сертифікатів приймається керівними органами банків.

З урахуванням існуючих положень розглядається можливість про заснування відкритого акціонерного товариства. Вихідні дані: розміщені корпоративні права з курсу, номінальна вартість однієї акції, кількість акцій. Отримані на безоплатній основі необігові активи за первинною вартістю наведено і таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Вихідні дані для виконання ситуаційної вправи 2

Варіант (остання цифра шифру)	Показник			
	Корпоративні права з курсу, %	Номінальна вартість однієї акції, грн	Кількість акцій, шт.	Отримано на безоплатній основі необігові активи за первинною вартістю, тис. грн
1	110	25	10	35
2	110	35	20	40
3	110	15	15	35
4	110	30	25	40
5	110	45	40	35
6	110	30	30	45
7	110	25	25	35
8	110	20	20	30
9	110	15	15	40
0	110	40	40	35

- 1 Навести позиції першого розділу пасиву балансу (Власний капітал).
- 2 Розрахувати балансовий курс акцій товариства.

Перелік питань до іспиту

- 1 Що таке фінансова система?
  - 2 Що таке фінансовий ринок?
  - 3 Назвіть учасників фінансового ринку.
  - 4 Ринок цінних паперів у системі фінансових відносин.
  - 5 Місце ринку цінних паперів у структурі фінансового ринку.
  - 6 Що належить до первинного ринку цінних паперів?
  - 7 Що належить до вторинного ринку цінних паперів?
  - 8 Біржова та позабіржова торгівля цінними паперами.
- Перелічити особливості.
- 9 Ознаки ринку цінних паперів.
  - 10 Функції ринку цінних паперів.
  - 11 Яку роль виконує ринок капіталів?
  - 12 Яку роль виконує грошовий ринок?
  - 13 Дати визначення фондового ринку.
  - 14 Фінансові посередники. Надати характеристику.
  - 15 Перелічити і надати стисло характеристику основних фінансових інструментів.
  - 16 Основні властивості цінного папера.
  - 17 Акції. Дати визначення та перерахувати особливості поняття, фундаментальні властивості.
  - 18 Звичайні акції.
  - 19 Привілейовані акції.
  - 20 Види цін на акції.
  - 21 Облігації. Дати визначення та перерахувати особливості.
  - 22 Класифікація облігацій.
  - 23 Властивості державних цінних паперів.
  - 24 Вексель. Дати визначення та перерахувати особливості.
  - 25 Поняття похідних інструментів.
  - 26 Ф'ючерси. Дати визначення та перерахувати особливості.
  - 27 Свопи. Дати визначення та перерахувати особливості.

- 28 Опціони. Дати визначення та перерахувати особливості.
- 29 Форвардні контакти. Надати характеристику.
- 30 Основні положення державного регулювання цінних паперів.

Вимоги до захисту і оформлення роботи

Захист контрольної роботи здобувачем вищої освіти відбувається за умови допуску, тобто якщо контрольна робота виконана бездоганно (заздалегідь виправлені всі помилки) і на її титульному аркуші є позначка викладача «До захисту». За цих умов здобувач вищої освіти має бути готовим відповісти на будь-яке питання за своїм варіантом контрольної роботи, що лежить у межах загального кола питань з курсу. Захист контрольної роботи відбувається у встановлені строки.

Контрольну роботу друкують за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міждрядкових інтервала до 40 рядків на сторінці, розмір шрифту 14, кегль Time New Romans.

Список літератури

1 Ринок цінних паперів. Силабус. URL: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/08/rinok-cinnih-paperyiv4-kurs.pdf>1.

2 Про цінні папери і фондову біржу № 1201-ХІІ від 17 червня 1991 р. URL: <https://www.spfu.gov.ua/ua/documents/2964.html>.

3 Про цінні папери та фондовий ринок: закон України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/zakon-ukrani-pro-tsnn-paperyi-ta-fondoviy-rinok/>.

4 Пальчевич Г. Т., Подплетній В. В. Ринок цінних паперів. Кіровоград. 2002. 238 с. URL: core.ac.uk/download/84826115.pdf.

5 Фінансові деривативи: навч. посіб. / Н. П. Резнік, В. О. Яворська, А. М. Слободяник, Н. В. Хміль. Київ: Вид-во КиМУ, 2017. 480 с.

6 Стасіневич С. А. Ціноутворення на біржовому ринку: навч. посіб. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 111 с.

7 Вавженчук С. Я. Правове регулювання фондового ринку: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2013. 582с.

8 <http://metod.kart.edu.ua/> (Електроний портал УкрДУЗТ).

9 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України (ua)).

10 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ)).

11 Річний звіт НКЦПФР за 2020 рік file:///C:/Users/Admins/AppData/Local/Temp/Richniy_zvit_NKTS_PFR_2020_.pdf (дані звернення 19.11.2021).

12 Market classification. Morgan Stanley Capital International. URL: <https://www.msci.com/our-solutions/indexes/market-classification> (дата звернення: 20.11.2021).

13 Державні цінні папери. URL: <https://news.finance.ua/news/-/296050/derzhavni-tsinni-paperyu> (дата звернення 10.11.2021).

14 URL: <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України).

15 URL: http://www.studmed.ru/shkvarchuk-lo-cnoutvorennya-pdruchnik_f1d8cdd.html.

16 Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативі: постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.1999 р. №632-99-п. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/632-99-%D0%BF>.

17 Стаття 80. Види господарських товариств. Господарський кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

ДОДАТОК А

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра управління державними і корпоративними фінансами

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Ринок цінних паперів»

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
спеціальності

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

Харків – 2022

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до контрольної роботи з дисципліни
«РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ»

Відповідальний за випуск Тройнікова О. М.

Підписано до друку 2022 р.
Умовн. друк. арк. 1,0. Тираж . Замовлення № .
Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха,7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.